

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ปมาท — ความประมาท”

คำว่า **ปมาท** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง แปลว่า ความประมาท มุ่งหมายถึงขณะที่เป็นอกุศลทั้งหมด ดังข้อความจากพระอภิธรรมปิฎก วิภังคปกรณ์ ว่า “ความปล่อยจิตไป ความเพิ่มพูนการปล่อยจิตไปในกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต หรือในกามคุณ ๕ (รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ) หรือ ความกระทำโดยไม่เคารพ ความกระทำโดยไม่ติดต่อกัน ความกระทำไม่มั่นคง ความประพฤติด้อยหย่อน ความทอดทิ้งฉันทะ ความทอดทิ้งธุระ ความไม่สนใจให้มาก ความไม่ทำให้เจริญ ความไม่ทำให้มาก ความไม่ตั้งใจจริง ความไม่ประกอบเนื่อง ๆ ในการเจริญกุศลธรรมทั้งหลาย, ความประมาทในการเจริญกุศลธรรมทั้งหลาย ความประมาท กิริยาที่ประมาท สภาพที่ประมาท สภาพที่ประมาทอันใดมีลักษณะเช่นว่านี้ นี้เรียกว่า ความประมาท”

ชีวิตประจำวันที่ดำเนินไปในแต่ละวันนั้น เป็นธรรม ไม่พ้นไปจากธรรมเลย เพราะทุกขณะของชีวิตมีแต่ความเกิดขึ้นเป็นไปของธรรม คือ **จิต** (สภาพธรรมที่เป็นใหญ่เป็นประธานในการรู้แจ้งอารมณ์) **เจตสิก** (สภาพธรรมที่เกิดร่วมกับจิต) และ **รูป** (สภาพธรรมที่ไม่รู้อะไร) เท่านั้น ซึ่งจะต้องอาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมด้วยความละเอียดจริง ๆ มิฉะนั้นก็ไม่สามารถที่รู้จักสภาพธรรมในขณะที่สภาพธรรมนั้น ๆ ปรากฏ, สำหรับการที่รู้แจ้งอริยสัจธรรม ถึงความเป็นพระอริยบุคคลนั้น แต่ละบุคคลย่อมทราบดีว่าไม่ใช่การอบรมเจริญปัญญาเพียงชาติเดียว หรือสองชาติเท่านั้น และในแต่ละชาติก็สั้นมาก การที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ในภพในชาตินี้ จะมีชื่อเสียง มีตระกูล มีมิตรสหาย และมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ถ้าพิจารณาแล้วก็จะเห็นได้ว่าขณะที่เป็นอกุศล มีมากกว่าขณะที่เป็นกุศล ถ้าชาตินี้ซึ่งในที่สุดก็ต้องหมดไป-ผ่านไปอย่างแน่นอน โดยไม่มีสิ่งใดเหลือในความเป็นบุคคลนี้อีก และเมื่อเกิดในชาติหน้าถ้าสามารถจะระลึกได้ อาจจะรู้สึกเสียดายว่าชาตินี้เจริญกุศลน้อยไปหรือว่าเสียเวลากับสิ่งที่ไม่มีสาระมากไป เป็นผู้ประมาทมัวเมา ย่อหย่อนต่อการเจริญกุศลประการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ไม่ได้ฟังพระธรรม ไม่ได้ศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาเลย ซึ่งน่าเสียดายเป็นอย่างมาก

ขณะที่อกุศลเกิดขึ้นเป็นไป ขณะนั้นประมาทแล้ว เป็นความจริงที่ว่า บุคคลผู้ประมาทอยู่ แม้จะมีชีวิตยืนยาวเป็นร้อยปี ก็เป็นเหมือนกับคนที่ตายแล้ว เพราะคนที่ตายแล้วไม่สามารถอบรมเจริญปัญญาได้ ไม่สามารถเจริญกุศลได้ เช่นเดียวกันกับผู้ประมาท แม้มีชีวิตอยู่ก็ไม่ได้เจริญกุศล ไม่ได้ทำความดีอะไร ๆ เลย ไม่ได้อบรมเจริญปัญญา ผู้ประมาทจึงไม่ต่างอะไรกับคนที่ตายแล้ว, ในทางตรงกันข้าม บุคคลผู้ไม่ประมาท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่ประมาทในการอบรมเจริญปัญญา ถึงแม้ว่าจะมีการเกิด การตาย จากภพหนึ่งไปอีกภพหนึ่งอยู่ แต่โอกาสของการดับกิเลสได้อย่างหมดสิ้น ไม่มีการเกิดการตายอีกเลยนั้นย่อมมีได้ สังสารวัฏฏ์มีโอกาสจบสิ้นได้ เพราะฉะนั้นผู้ไม่ประมาทจึงได้ชื่อว่า ย่อมไม่ตาย เพราะในที่สุดแล้วก็จะไม่มีการเกิดการตายอีก ไม่เหมือนกับผู้ที่ประมาทอยู่เนื่อง ๆ ซึ่งไม่มีโอกาสของการหลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งปวงได้เลย ไม่สามารถพ้นไปจากสังสารวัฏฏ์ได้เลย

ตราบไต่ที่ยังมีกิเลสอยู่ ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ประมาท พระธรรมเท่านั้นที่จะเป็นเครื่องเตือนที่ดี
ตราบไต่ที่ปัญญายังไม่ได้อบรมเจริญจนกระทั่งถึงขั้นที่จะดับกิเลสได้โดยเด็ดขาด จะเป็นผู้ที่ประมาท
ไม่ได้เลย บุคคลผู้ที่มีปัญญาจะเป็นผู้ไม่ประมาทในการฟังพระธรรมอบรมเจริญปัญญา ไม่ประมาท
ในการขัดเกลากิเลส ชาตินี้มีกิเลสมาก ก็ยิ่งที่จะต้องเป็นผู้ขัดเกลาให้เบาบางด้วยความเข้าใจถูก
เห็นถูก ชาตินี้ปัญญายังน้อย ก็ยิ่งจะต้องเป็นผู้มีความมั่นคง และจริงใจในการที่จะศึกษาธรรม
ฟังธรรม เพื่อสะสมความเข้าใจถูก เห็นถูก ในลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริงให้ยิ่ง ๆ
ขึ้นไป.

[ชมรมบ้านรัชมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com , โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]